

Provjera činjenice u praksi, 3. izmjene

Prilagodba dokumenta izborima za lokalne izbore 2025.

Ovaj dokument definira metodologiju i smjernice za provjeru činjenica u kontekstu lokalnih izbora u Republici Hrvatskoj 2025. godine. Temelji se na publikacijama "Provjera činjenica u praksi" i njezinim izmjenama, prilagođavajući ih specifičnostima lokalnih izbora, uzimajući u obzir informacije o kandidatima i izbornim procesima. Cilj je osigurati transparentnost i informiranost birača, što je od presudne važnosti tijekom izborne kampanje.

Lokalni izbori u Hrvatskoj obuhvaćaju izbor izvršne vlasti u 576 lokalnih jedinica: 428 općina, 127 gradova, 20 županija i Grad Zagreb (koji ima status grada i županije). Prvi krug izbora zakazan je za nedjelju, 18. svibnja 2025. godine. Potreba za drugim krugom predviđena je za nedjelju, 1. lipnja 2025., dok je treći krug, ako bude potreban, planiran dva tjedna nakon drugog.

Vlada Republike Hrvatske donijela je Odluku o raspisivanju lokalnih izbora u ponedjeljak, 14. travnja 2025. godine. Odluka je stupila na snagu dan poslije, u utorak, 15. travnja. Političke stranke i kandidati svoje kandidature mogu podnijeti od srijede, 16. travnja. Službena izborna kampanja i praćenje izjava za provjeru istinitosti započet će nakon isteka roka za podnošenje kandidatura, kada Državno izborno povjerenstvo (DIP) utvrdi valjane kandidacijske liste.

Izazovi u procesu provjere činjenica

Proces provjere činjenica tijekom lokalnih izbora suočava se s nekoliko ključnih izazova:

- **Velik broj kandidata:** Značajan broj kandidata otežava sveobuhvatno praćenje svih izjava.
- **Pristranost medija:** Subjektivno izvještavanje medija može utjecati na objektivnost provjere.
- **Nepotpuni podaci:** Ograničen pristup vjerodostojnim informacijama može otežati provjeru tvrdnji.
- **Manipulacija činjenicama:** Korištenje podataka izvan konteksta zahtijeva pažljivu analizu.

Odabir tvrdnji za provjeru činjenica i fokus praćenja

S obzirom na opsežnost lokalnih izbora i broj medijskih kanala, Specijalizirana jedinica usmjerit će svoj fokus provjere na izjave koje se odnose na županije i glavne gradove županija, kao najveće oblike regionalne samouprave. U nedostatku izjava ekonomskog i gospodarskog karaktera od strane kandidata za župane i glavne gradove županija, fokus će se proširiti i na ostale gradove i općine. Pratit

će se izjave svih kandidata za županije i glavne gradove županija, po potrebi i druge kandidate, čije kandidature zadovoljavaju kriterije DIP-a.

Medijski kanali za praćenje

Kako bi se dobio širi uvid u političke aktivnosti i stavove kandidata i njihovih stranaka, pratit će se sljedeći kanali:

- Hrvatska izvještajna novinska agencija (HINA)
- **televizija:** Hrvatska radio televizija, Nova TV i RTL
- **tisak:** Jutarnji list, Večernji list, Novi list, Slobodna Dalmacija
- **portali**¹: jutarnji.hr, dnevnik.hr, 24sata.hr, večernji.hr, dnevno.hr
- službene **mrežne stranice političkih stranaka, Facebook stranice političkih stranaka i stranačkih i nestranačkih kandidata**

Dodatno, pratit će se i lokalni mediji, uključujući:

- STINA - nezavisna novinska agencija sa sjedištem u Splitu
- **televizija:** TV Istra, TV Nova, Kanal RI, RI TV, Gradska televizija Zadar, Diadora TV, Zadar TV, Televizija Šibenik, STV, TV Jadran, DU TV, Televizija 4 rijeke Karlovac, Hrvatski radio Karlovac d.o.o., OTV, VTV Televizija, Srce TV Čakovec, STV, Osječka televizija, Osijek news, SBTv
- **portali:** GlasStre.hr, Istarski.hr, Istra24.hr, RegionalExpress.hr, Istran.hr, Ipress.hr, RijekaDanas.com, Fiuman.hr, Torpedo.media, RIportal.net.hr, Novilist.hr, Lika-online.HR, Lika-express.HR, Likaclub.eu, Lika.online.hr, Zadarskilist.novilist.hr, sibenski.slobodnadalmacija.hr, sibenik.in, TRIS.com.hr, DalmacijaDanas.hr, Dubrovacki.slobodnadalmacija.hr, Dulist.hr, dubrovniknet.hr, DubrovnikInsider.hr, KAportal.net.hr, Trend.com.hr, Zagreb.info, Sisak.info, Zagorje-International.net.hr, Zagorje.com, Sjeverni.hr, Regionalni.com, Varazdinski.hr, eVarazdin.net.hr, Varazdinske-vijesti.hr, Zip.com, Mnovine.hr, Medimurje.hr, eMedimurje.net.hr, GlasPodravine.hr, Klikaj.hr, Bjelovar.info, Klikni.hr, Virovitica.net, Glas-Slavonije.hr, Pozeski.hr, Slavonski.hr, SBonline.net, Brodportal.hr
- **radio:** Radio Istra, Antena Zadar, Sisak portal, Radio Stubica, Sjeverozapadni.hr, Radio Kaj, Radio Hrvatsko Zagorje Krapina, Hrvatski radio Vukovar

¹ Izvor: <https://rating.gemius.com/hr/overview>

Uzimajući u obzir raznolikost kandidata i potencijalne promjene u političkoj sferi do lokalnih izbora 2025., listu političkih stranaka i profila kandidata za praćenje potrebno je ažurirati na temelju šireg spektra relevantnih aktera. Iako je dokument navodio ključne stranke prema ranijim istraživanjima, za sveobuhvatnu provjeru činjenica, praćenje treba proširiti i na druge stranke koje su aktivne na lokalnoj razini te na neovisne kandidate.

Ažurirana lista političkih stranaka za praćenje

- Hrvatska demokratska zajednica (HDZ)
- Socijaldemokratska partija Hrvatske (SDP)
- Možemo
- Most
- Domovinski pokret
- Hrvatska seljačka stranka (HSS)
- Hrvatska socijalno-liberalna stranka (HSLHS)
- Centar
- Fokus

Dodatni profili kandidata za praćenje:

Osim praćenja službenih profila političkih stranaka, ključno je proširiti praćenje na:

- **Svi neovisni kandidati** koji se natječu za pozicije župana, gradonačelnika ili načelnika u fokusiranim jedinicama (županije i glavni gradovi županija, te ostali gradovi u nedostatku izjava). Njihove izjave i platforme često su specifične za lokalni kontekst i mogu biti ključne za razumijevanje lokalnih problema.
- **Kandidati manjih, lokalno relevantnih stranaka** koje možda nemaju nacionalni značaj, ali imaju snažnu podršku u određenim općinama ili gradovima.
- **Aktualni nositelji izvršne vlasti** u lokalnim jedinicama, bez obzira na stranačku pripadnost, jer su njihove izjave, postignuća i obećanja u fokusu birača.
- **Kandidati koji, prema medijskim izvještajima ili javnim anketama, pokazuju značajnu potporu ili su u užem izbornom krugu**, bez obzira na njihovu stranačku pripadnost ili neovisni status.

Metodologija proširenja praćenja:

- **Praćenje službenih objava DIP-a:** Nakon isteka roka za isticanje kandidatura, DIP objavljuje valjane kandidacijske liste. To će biti primarna baza za identifikaciju svih relevantnih kandidata, uključujući i neovisne.
- **Lokalni mediji:** Poseban naglasak stavlja se na sustavno praćenje lokalnih medija (tisak, portali, radio, televizija) koji su navedeni u dokumentu jer oni često prate aktivnosti i izjave svih lokalno relevantnih kandidata i stranaka, a ne samo onih s nacionalnim dosegom.
- **Društvene mreže:** Osim službenih Facebook stranica većih stranaka, potrebno je pratiti i Facebook profile istaknutih neovisnih kandidata i kandidata manjih stranaka, kao i relevantne grupe i forume na društvenim mrežama gdje se raspravlja o lokalnim političkim temama.
- **Javne debate i sučeljavanja:** Aktivno praćenje javnih debata i sučeljavanja kandidata na lokalnoj i regionalnoj razini pruža direktan uvid u njihove izjave i stavove.

Proširivanjem liste stranaka i profila kandidata za praćenje, osigurat će se sveobuhvatnija i preciznija provjera činjenica, čime će se bolje služiti svrsi informiranja birača tijekom lokalnih izbora 2025. godine.

Tijek provjere će se pravovremeno nadopunjavati i revidirati kako bi bila poboljšana i jasna tijekom korištenja.

travanj, 2025.

Autori članovi Specijalizirane jedinice:

Mario Aunedi Medek, Hrvatska udruga za odnose s javnošću

Maja Kočiš, Hrvatska udruga za odnose s javnošću

Jelena Drobnjak, Hrvatska udruga za odnose s javnošću

Bojana Božanić, Lider Media

Ksenija Puškarić, Lider Media

Donatella Pauković, Lider Media